

Motion till riksdagen 2020/21:1937

av **Patrick Reslow m.fl. (SD)**

Forskning – en satsning för framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka basanslagen till forskningen inom högskolorna och samtidigt sänka summan för strategiska satsningar samt de vetenskapliga råden med motsvarande belopp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andelen externa anslag i lärosätenas forskning inte bör överstiga 50 procent och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna forskarnas akademiska frihet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ingen form av kvotering ska vara tillåten när det gäller anslagsförfarande eller tillsättning av tjänster och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en förändrad inriktning på forskningen inom EU och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda hur Sverige kan underlätta företagsforskning och förutsättningarna för fria forskare och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sund jämställdhet ska råda inom akademien genom att man så långt som möjligt ger alla samma förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en kulturarvsfond och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa hög kvalitet på forskningen utan att tumma på forskningsfriheten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våra forskningsmedel ska användas på ett förnuftigt sätt och inte slösas bort på forskningsfrågor som är besvarade eller samhällsligt irrelevanta och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett forskningsinstitut och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra anställningsvillkoren för forskare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Inledning

Sveriges välstånd vilar i hög utsträckning på innovationer i det förflutna. Sålunda beror vårt välstånd i framtiden på om vi kan upprätthålla vår förmåga att tänka nytt och tänka bättre. Den internationella konkurrensen är hård och Sverige måste kämpa för att behålla sin traditionella position som framgångsrikt land vad gäller forskning och utveckling. Sverigedemokraterna satsar relativt stora resurser på forskning och utveckling. På sikt vill vi att 4 procent av BNP satsas på forskning och utveckling, vilket skulle inkludera satsningar i både offentlig och privat regi. Svensk forskning måste organiseras på olika lärosäten så att den bedrivs på ett rationellt sätt, samtidigt som forskningens självständighet och frihet värnas. Det är en grannliga balans att värna lärosätenas frihet samtidigt som riksdagen ska ha ansvar för och kontrollera hur skattemedlen används på bästa sätt. Forskningsresurserna bör samordnas och koncentreras så att de blir effektiva och att den ”kritiska massan” uppnås. Sverige behöver inte fler forskare, utan forskare som arbetar under bättre förutsättningar. Vi behöver satsa på kvalitet i stället för ensidig kvantitet. I valet mellan

fler forskartjänster och att ge duktiga forskare goda förutsättningar ska vi välja det senare för att möjliggöra forskning av högsta kvalitet.

Omfördelning av forskningsresurserna – basanslagen

Forskningen på Sveriges lärosäten direktfinansieras ungefär i dag till 45 procent. För att erhålla en högkvalitativ och självständig forskning ska andelen basanslag uppgå till ungefär 60 procent, vilket är vanligt för de mest framgångsrika utländska universiteten. Graden av externfinansiering och riktade anslag är för hög. Basanslagens andel av de totala anslagen skall öka, vilket kommer att få en gynnsam effekt på forskningens kvalitet och lärosätenas självständighet. Dessutom får fler forskare tryggare karriärvägar inom högskoleväsendet. Sverigedemokraterna vill ha kvar de strategiska forskningsanslagen, men de bör bli färre så att resurser frigörs för ökade basanslag. De strategiska områden vi vill satsa på ska vara noga utvalda och satsningarna ska vara av högsta kvalitet. Företrädesvis ska satsningar ske på de basnäringar där svensk forskning har naturliga förutsättningar att konkurrera med övriga världen på grund av en stark tradition och sedan länge förvärvat kunskap. Det gäller områden som stål-metallurgin, verkstadsområdet, telekomsektorn, livsvetenskaperna och cellulosaindustrin, men även forskning på ett långsiktigt hållbart och effektivt skogsbruk. Ett område som skall prioriteras och ingå i de strategiska forskningsområdena är forskning på kärnenergi och den fjärde generationens kärnkraftverk.

För att ytterligare förstärka basanslagens andel av FoU vill vi minska anslagen till Vetenskapsrådet, Vinnova, Forte och Formas. Rymdstyrelsen skall få ökade anslag, eftersom det är nödvändigt för att bibehålla vår position inom rymdforskningen internationellt. Ett par av råden bör avvecklas. Verksamheterna överlappar varandra och medför onödig administration. På detta sätt ökar vi basanslagen till lärosätena samtidigt som vi tryggar karriärvägar och anställningar inom akademien.

Alltför hög andel externa anslag medför problem för högskolorna

Det är självfallet välkommet med extra anslag för forskning på landets lärosäten. Externa anslag är dock alltid villkorade och medför att forskningsresurser binds upp och att forskningen därmed blir alltför styrd av utomstående intressenter. I förlängningen medför detta också osäkra anställningar för forskarna på våra lärosäten. Sverigedemokraterna föreslår att regleringsbrevens delvis avvecklas till förmån för samråd mellan regering och lärosäten. Vid dessa samråd sätts mål upp och riktlinjer för

inriktningen på verksamheten beslutas. Här skall andelen externa anslag också beslutas, och de skall högst uppgå till 50 procent av det totala anslaget för forskning.

Värna den fria forskningen

God kvalitet på forskningen hänger oundvikligen ihop med att forskningen är fri. Det finns flera sätt att binda upp och styra forskningen. Ett sätt att politiskt styra forskningen är genom ansökningsförfarandet där forskare söker anslag via råden. Det finns otaliga vittnesmål om att anslag, som för tillfället går i linje med den rådande tidsandan och de politiska strömningar som råder, beviljas. Detta medan politiskt obekväma frågeställningar blir utan anslag. Sverigedemokraterna vill på grund av detta minska anslagen till råden och ge dessa pengar direkt till lärosätena. Sverige behöver inte mer forskning som visar att demokrati är bättre än förtryck och diktatur. På samma sätt skall de strategiska forskningsområdena bli färre men vassare.

Inga politiska ideologier skall tvingas på forskare eller forskningsprojekt, eller får ta någon smygväg in i forskningsprojekt. Att till exempel kräva ”genusperspektiv” för att erhålla ett anslag skall vara förbjudet eftersom det är politisk styrning av forskningen. Varken styrelser på landets lärosäten, regering eller de vetenskapliga råden skall få ställa krav på genusperspektiv eller andra ”perspektiv” när detta inte äger någon relevans.

All form av kvotering är av ondo

All form av kvotering är i grunden orättvis, eftersom det förutsätter att några som uppfyllt kraven kvoteras bort från det anslag eller den tjänst som de varit kvalificerade för. Oavsett vilken grupp som är aktuell för kvotering, om det gäller kön, etnicitet eller andra mer kreativa gruppindelningar, så skall alla dessa grupper ges samma förutsättningar att lyckas. Ingen grupp skall på något sätt diskrimineras. Både anslag och tjänster skall fördelas på strikt meritokratiska grunder. Det är i förlängningen det enda hållbara sättet att fördela anslag och tjänster rättvist.

Ett annat problem är att frågor som ”ligger i tiden” ofta får många anslag, medan frågor som berör stora samhällsproblem får färre anslag. Det vore mycket bra om både råden och högskolorna ville se över anslagsförfarandet med avseende på detta.

Forsknings-samarbetet med EU

Sverigedemokraterna har inget att anföra mot att Sverige medverkar i forskningsprojekt i samarbete med EU, förutom att vi är negativa till den tematiska styrning som utövas av EU. Vidare anser vi att det är fel väg att gå när EU väljer att prioritera regioner där forskning och innovation är som svagast, i stället för att förvandla redan bra kunskapskluster till världsledande.

Enligt vår mening måste internationell konkurrenskraft baseras på att vässa våra spjutspetsar och inte att lyfta alla regioner till en medioker nivå. Ett mindre antal riktigt starka regionala forsknings- och innovationsområden kommer att fungera som draglok i tillväxten och uppfyllandet av de strategiska mål som uppställts. Således menar Sverigedemokraterna att regeringen ska verka för att EU satsar mer renodlat på den bästa forskningen, utvecklingen och innovationen.

Företagens forskning och enskilda forskare

Sverigedemokraterna har under det senaste decenniet sett indikationer på att en del företagsforskning lämnar landet för att i stället etablera sig utomlands. Detta är en allvarlig signal om att förutsättningarna för forskning inom företagsvärlden inte är den bästa. Skattenivåerna bör gynna inhemsk företagsforskning och vi behöver se över om det är något i regelverket som behöver justeras för att stimulera inhemsk företagsforskning. Sverigedemokraterna vill att förutsättningarna för enskilda forskare, det vill säga forskare som inte är knutna till något lärosäte eller företag, förbättras. Det är en grupp som är missgynnad taget i beaktande vilken samhällsnytta de gör. Enskilda forskare skall få stöd och kunna söka anslag samt administrativ hjälp vid de institutioner vi har för dessa ändamål, till exempel Vinnova.

Jämställdhet skall råda inom akademien mellan alla grupper av människor

Sverigedemokraterna verkar för att verklig jämställdhet skall råda inom akademien mellan alla grupper av människor. Detta görs genom att alla, i möjligaste mån, ges bästa tänkbara förutsättningar att lyckas och inte genom att ställa lägre krav på vissa grupper. All form av kvotering är av ondo, eftersom det innebär att vi ställer lägre krav på dessa grupper. Vi är för meritokrati och för att människor får sina examina, anställningar och professurer genom att uppfylla de krav som gäller för alla. Det är endast så vi är rättvisa mot alla grupper och höjer kvaliteten på våra högskolor.

En kulturarvsfond skall inrättas

Sverigedemokraterna vill att staten satsar pengar på och upprättar en kulturarvsfond, som ett led i vår långsiktiga strävan att stärka kärnan i den svenska kulturen och återupprätta en gemensam nationell identitet.

Med inspiration från bland annat Norge, vill vi därför inrätta en särskild fond dit privatpersoner, organisationer, föreningar och i särskilda fall även kommuner ska kunna vända sig för att äska medel till verksamheter som bevarar och levandegör det traditionella svenska kulturarvet. Utöver att bidra med rena ekonomiska medel skickar en särskild kulturarvsfond en tydlig signal om att staten värdesätter den svenska nationens historia och kulturarv.

Vi skall säkerställa hög kvalitet på forskningen utan att tumma på forskningsfriheten

Det råder ingen motsättning mellan hög kvalitet på forskningen och att värna om forskningsfriheten, tvärtom. Forskningsfrihet är en förutsättning för hög kvalitet och kreativitet inom forskning. Huvudansvaret för att forskningen vilar på vetenskaplig grund och håller en acceptabel lägstanivå faller på lärosätena själva. Antiakademiska ideologier som förnekar faktabaserad, bevisbar och empirisk forskning har inte någon plats på våra högskolor och inom den svenska moderna akademiska världen.

Utöver detta har vissa statliga myndigheter som UKÄ och en av utredning föreslagen nämnd (ännu ej namngiven) ett ansvar för att kontrollera forskningens kvalitet och att den uppfyller uppställda krav. För att forskningen skall hålla hög kvalitet är det av vikt att alla avhandlingar utsätts för seriös opponering, vilket även ska gälla avhandlingar och uppsatser inom genusforskning. För att detta skall fungera tillfredställande bör mer tid för opponering avsättas för forskare och i förekommande fall forskarstuderande. Inte heller gynnas forskningen av att göra högskolor till universitet utan adekvat grund. Vi har tillräckligt med universitet i Sverige. Vi vill satsa på att höja kvaliteten på våra universitet i stället för att befördra högskolor till universitet utan saklig grund.

Använd våra forskningsresurser på ett vettigt sätt

Både råden och högskolorna anslår forskningsmedel till forskningsfrågor som redan kan anses besvarade, alltså frågorna och svaren är redan färdigforskade på ett

tillfredsställande sätt. Att anslå medel till vidare forskning på dessa frågor är slöseri med samhällets resurser och skattebetalarnas pengar. Det står inte i strid med forskningsfriheten att vägra ge anslag till forskningsfrågor som uppenbart är besvarade. Både lärosätenas och rådens uttryckliga inriktning skall vara att inte ge anslag till forskningsfrågor som redan är besvarade.

Det står utom allt tvivel att en del råd och högskolor fördelar för stora och för många anslag till forskningsfrågor med bristande samhällsrelevans. Till exempel måste dagens stora samhällsproblem beaktas i högre grad i de anslag inom samhällsvetenskapen som råden och högskolorna beviljar. På en del lärosäten och råd finns det en påtaglig diskrepans mellan den forskning det satsas på och vad som efterfrågas av samhället. Råden och lärosätena måste vikta samhällsrelevans och efterfrågan betydligt högre än i dag.

Sverige bör ha ett högklassigt forskningsinstitut likt andra framstående forskningsnationer

Sverige kanaliserar mellan 85 och 90 procent av sina offentligt finansierade forskningssatsningar genom universitet och högskolor. Det är en relativt hög siffra både i ett internationellt och ett nordeuropeiskt perspektiv. Sverigedemokraterna vill finansiera en del forskning genom ett statligt forskningsinstitut.

Sverige har redan ett embryo till ett tekniskt institut – RISE (Research Institutes of Sweden). RISE är statens ägarbolag för delägande i svenska industriforskningsinstitut, som samarbetar med institutens övriga ägare från industrisidan kring struktur- och ägarfrågor. Syftet är att förnya och förstärka institutens roll i det svenska innovationssystemet.

Sverigedemokraterna är öppna för att RISE ska kunna utöka sin verksamhet och utveckla kvaliteten i sina satsningar som ett led i vår strävan att främja företagsnära, tillväxtdrivande forskning.

Vi bör förbättra anställningsvillkoren för kompetenta forskare

Frågan om forskares villkor är inte okomplicerad. Dels så bör de som forskar på en hög internationell nivå och producerar på en god nivå få rimliga anställningsvillkor och få möjlighet att bilda familj samt göra karriär som andra grupper i samhället, dels så kan inte alla som vill forska få fasta anställningar. Detta eftersom alla inte uppfyller rimliga krav på att producera relevant forskning och för att allt för många vill forska på heltid.

För att förbättra anställningsvillkoren måste det till att ett rimligt antal forskare får möjlighet att utveckla sin forskning på våra institutioner. Några åtgärder är dock viktiga för att förbättra anställningsvillkoren för forskare.

Ansökningsförfarandet för att söka anslag till våra råd och till andra institutioner bör centraliseras så att en ansökan kan behandlas centralt och gå till flera relevanta institutioner där det är lämpligt. Visstidsanställningar bör införas på våra lärosäten där forskare kan få en tidsbestämd anställning, som övergår i ytterligare visstidsanställningar om tidigare anställning fungerade acceptabelt. Dessa visstidsanställningar kan så småningom övergå i fast anställning om lärosätet är nöjd med prestationerna. Det är viktigt att undervisningen läggs på en rimlig nivå vid tjänster där forskning ingår. En rimlig undervisningsbörda är ungefär halvtid för undervisning och halvtid för forskning. I dag är undervisningsbördan ofta för stor där forskning ingår i tjänsten. Detta bör regleras hårdare i dag från centralt håll.

Patrick Reslow (SD)

Robert Stenkvist (SD)

Jörgen Grubb (SD)

Lars Andersson (SD)

Clara Aranda (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Richard Jomshof (SD)

Per Söderlund (SD)